

Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi International Journal of Teaching Turkish as a Foreign Language

Geliş/Received: 25.08.2012 Kabul/Accepted: 03.12.2022

Yaygın Eğitim Kapsamında Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Tamer OKUÇ^a

^a TÜRKİYE, tamerokuc@gmail.com

ID : 0000-0003-2658-8060

Öz. Bu çalışmada, yaygın eğitim faaliyetleri kapsamında yürütülen yabancı dil olarak Türkçe kurslarının eğitim öğretimin temel değişkenleri açısından betimlenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu amaç doğrultusunda, ele alınan kursların tanımı ve kapsamı ortaya konmuş; öğretim programı, öğrenci belirleme ve öğretmen görevlendirme esasları, eğitim materyali, ölçme değerlendirme işlemleri, veri girişi ve belgelendirme bakımından taşıdığı özellikler belirlenmiştir. Belirlenen amacı gerçekleştirmek üzere bahsi geçen eğitim faaliyetlerinin uygulanmasına esas teşkil eden mevzuat hükümleri ve kurs programlarından verilerin toplanması, analiz edilmesi ve bunlardan hareketle yeni bilgi üretilmesi sürecinde doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, sonuçları itibariyle değerlendirildiğinde, Yabancı Diller Türkçe Harmanlanmış Model Kurs Programı doğrultusunda A1, A2 ve B1 düzeylerinde uygulanan bu eğitim faaliyetlerine 14 yaşını doldurmuş ve ana dilinde okuyazar olan yabancılar kabul edilmektedir. Öğretmen görevlendirilmesi konusunda ise hayat boyu öğrenme kurumlarında Türkçe, Türk dili ve edebiyatı, sınıf öğretmenliği branşlarında görev yapan ve Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliğinde sürdürülen, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanındaki bir eğitici eğitimini başarı ile tamamlayan öğretmenlere öncelik verilmektedir. Hedeflenen konulara ilişkin tema sayfaları ve çevrimiçi eğitim materyalleri ile desteklenen bu eğitim sürecinin tüm safhalarında uygulanan yazılı, sözlü sınavlar, çevrimiçi etkinlikler ve çevrimiçi ödevler aracılığıyla ölçme değerlendirme işlemi gerçekleştirilmektedir. Öğretim sürecine ilişkin tüm veriler elektronik ortamda e-yaygın sistemiyle takip edilmekte, kursları başarı ile bitiren kursiyerlere kurs bitirme belgesi verilmektedir. Elde edilen verilerden hareketle yaygın eğitim kapsamında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, bu ve benzer çalışmaların etkililiği ve verimliliğine yönelik birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaygın eğitim, hayat boyu öğrenme, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi.

Teaching Turkish as a Foreign Language within the Scope of Non-Formal Education

Abstract. In this study, it is aimed to describe the Turkish courses as a foreign language course conducted within the scope of non-formal education activities in terms of the basic variables of education and training. In line with this purpose, the definition and scope of the courses have been revealed; the characteristics of the curriculum, the principles of student selection and teacher assignment, educational material, measurement and evaluation procedures, data entry and certification have been determined. In order to achieve the determined goal, the document review method was used in the process of collecting and analysing data from the provisions of the

legislation and course programs that are the basis for the implementation of the mentioned educational activities and generating new information based on them. When the study is evaluated in terms of its results, foreigners who have completed the age of 14 and are literate in their native language are accepted to these educational activities implemented at A1, A2 and B1 levels in accordance with the "Foreign Languages - Turkish Blended Course Program". As for the assignment of the teacher Turkish, Turkish language and literature, classroom teaching branches are given priority in lifelong learning institutions and teachers who have successfully completed the training of a trainer in the field of teaching Turkish as a foreign language, which is carried out in cooperation with the General Directorate of Lifelong Learning and the United Nations Development Program (UNDP). The assessment and evaluation process is carried out through written and oral exams, online activities and online assignments applied at all stages of this training process, which are supported by theme pages and online training materials related to the topics to be covered. All data related to the teaching process are monitored electronically with the e-non-formal system, and the course completion certificate is given to the trainees who have successfully completed the courses. Based on the data obtained, a number of recommendations have been made regarding the effectiveness and efficiency of these and similar studies in the teaching of Turkish as a foreign language within the scope of non-formal education.

Keywords: Non-formal education, lifelong learning, teaching Turkish as a foreign language.

1. GİRİŞ

Dünyadaki eğitim uygulamalarına tarihsel bir bakış açısıyla bakıldığında “eğitim”, “öğretim” kavramlarının, yakın bir zamana kadar, yalnızca okullarda çocuk ve gençlerin yetiştirilmesi için uygulanan eğitim faaliyetleri şeklinde algılandığı görülmektedir (Bülbül, 1987, s. 5). Oysa bilimsel, teknik, ekonomik ve sosyal değişimin çok hızlı yaşandığı günümüzde, bireylerin söz konusu koşullara bağlı olarak, toplum hayatında meydana gelen ekonomik, kültürel, siyasi gelişmelere uyum sağlayacak düzeye getirilmesi zarureti oluşmaktadır. Bu durum, günümüz toplumlarında eğitim algısının değişmesine sebep olmuş, eğitimin kişisel ve toplumsal açıdan hayat boyu devam eden bir süreç olması gerektiği fikrini doğurmuştur (Devlet Planlama Teşkilatı, 2001, s. 1).

Bu gereksinim, eğitimde yaş sınırının aranmadığı, hayat boyu devam eden bir eğitim türü olan “yaygın eğitim” anlayışını ortaya çıkarmıştır (Koçoğlu, Aküzüm, Ekici, 2014, s. 988). Yaygın eğitim hizmetleri çeşitli olduğu gibi, bundan yararlanacak kitle de oldukça geniştir. Okul öncesi çağıdakiler, okula gidenler, örgün eğitimden herhangi bir düzeyde ayrılan çocuk, genç ve yetişkinler ile örgün eğitimini tamamlayan yetişkinler yaygın eğitim hizmetlerinden yararlanabilmektedir (Okçabol, 1987, s. 247-248). Yaygın eğitim ile ihtiyaca dönük ve gönüllülük ilkeleri doğrultusunda topluma hizmet veren bir eğitim anlayışı öngörülmektedir. Bu eğitim türünde önceden hazırlanmış, uygulanması zorunlu bir program olmayıp, kendisinden yararlanan bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre birlikte oluşturulan programa uygun bir eğitim hizmeti verilmektedir (Koçoğlu vd., 2014, s. 975).

Çeşitli meslek gruplarına ait bireylerin eğitimi ya da yetişkinlere yönelik kurslar şeklinde dünyadaki uygulamalar, yaygın eğitimin tarihini 18. yüzyıla kadar götürmektedir (Koçoğlu vd., 2014, s. 977). Ülkemizde ise bu konudaki ilk uygulamalı çalışmalar 1932’de Halk Mektepleri ile başlatılmıştır (Bülbül, 1987, s. 28). Ancak o yıllarda yaygın eğitim, ulusal eğitimin bir parçası hâline getirilmemiş, hayat boyu eğitim anlayışı ile ele alınmamıştır (Koçoğlu vd., 2014, s. 977). 1960’lı yıllarda gelişmiş ülkelerde eğitim sistemleri tartışılmaya başlanmış, örgün eğitimin tek başına bireyin öğrenme ihtiyaçlarına cevap vermediği, örgün eğitimden yararlanamayanların eğitimsiz kalmaya mahkûm olduğu konusunda, eğitim sistemlerine yönelik eleştiriler yoğunlaşmıştır. Bu doğrultuda “yinelenebilir eğitim” anlayışı ortaya atılmış, eğitimin yinelenebilir bir biçimde bireyin tüm yaşamına yayılması gerektiği ifade edilmiştir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2001, s. 2).

Dünyadaki bu gelişmelere bağlı olarak 1973 yılında 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile oluşturulan “Türk Millî Eğitim Sistemi”, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden

meydana getirilmiştir. Bu iki bölümün birbirinin tamamlayıcısı olduğu belirtilmiş ve bu sayede toplumu oluşturan bireylere hayat boyu öğrenme fırsatı sunulmuştur.

Yukarıda da ifade edildiği gibi, Türkiye'nin de üyesi bulunduğu OECD tarafından 14 Aralık 1960 tarihinde düzenlenen toplantıda “hayat boyu öğrenme” yaklaşımının önemine işaret eden ilkeler ortaya konmuştur. 1996 yılında ise OECD üyesi ülkeler tarafından “hayat boyu öğrenme” kavramı, eğitimde yeni bir yaklaşım olarak gündeme alınmış ve üye ülkelere bu kavrama sahip çıkılması önerisinde bulunulmuştur (Devlet Planlama Teşkilatı, 2001, s. 13). Günümüzde yaygın eğitimin ülkelere öneminin anlaşıldığı, ülkeler tarafından eğitim sistemlerinin aslı bir alt unsuru olarak kabul edildiği görülmektedir. Hatta bu eğitim türü toplumsal, kültürel ve ekonomik nedenlere bağlı olarak ülkeler için ulusal eğitim politikası hâline getirilmiştir (Bülbül, 1987, s.5).

Ülkemizde ise yaygın eğitim, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş veya herhangi bir kademesinde bulunan ya da bu kademedeki çıkmış yurttaşların eksik eğitimlerini tamamlamak; bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumlarını kolaylaştırmak; çeşitli meslek çalışanlarına bilgi ve becerilerini geliştirme olanağı sağlamak amacıyla uygulanmaktadır (Koçoğlu vd., 2014, s. 977). Yaygın eğitim hizmetleri Millî Eğitim Bakanlığı'nın yönetim ve denetiminde yürütülmekte olup resmî ve özel tüm kuruluşlar Millî Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda yaygın eğitim verebilmektedir (Sökül, 2014, s. 23).

1.1 Yaygın Eğitim Faaliyeti Kapsamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Kursu

Türk millî eğitim sistemi, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile iki ana bölüme ayrılmakta ve yaygın eğitim, bu iki ana bölümden birini temsil etmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nde yaygın eğitim kapsamında yürütülen kurs türleri, meslekî ve teknik kurslar ile genel kurslar olarak sınıflandırılmaktadır. Bu kurslar, birey ve toplumun eğitim düzeyi ile öğrenme ihtiyaçları doğrultusunda yaygın eğitim kurs programına uygun olarak açılmakta; kurslarda yürütülen eğitim öğretim faaliyetleri için gerekli olan araç, gereç, teçhizat, bina, bütçe ve personel ihtiyaçları kurumca karşılanmaktadır.

Yürürlükte bulunan “Yabancı Diller Türkçe Harmanlanmış Model Kurs Programı”, 10.08.2021 tarih ve E-74908354-101.04-29317362 sayılı belge ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından onaylanarak uygulamaya konulmuştur. Söz konusu belgede, uygulanacak kursun “genel kurslar” türünde ve “yabancı diller” alanında olduğu ifade edilmiştir. A1, A2 ve B1 olmak üzere üç seviyede planlanan bu kurslarda, her seviye için 120 ders saati süresi belirlenmiştir.

Örgün eğitim sistemine hiç girmeyen yahut herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademesinden çıkmış vatandaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında verilen yaygın eğitim hizmetlerinin kapsamı, amaç ve görevleri 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu üçüncü bölümde ifade edilmektedir. Türkiye’de yaşamını sürdüren; iş, meslek ya da akademik faaliyetlerde etkin rol alan tüm bireyler için hayati bir öneme sahip olan yaygın eğitim faaliyetleri kapsamındaki Türkçe eğitimi, söz konusu kanun hükümleriyle ortaya konan hizmet amaçlarını da doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendirmektedir. Bunlardan en önemlisi şüphesiz toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıklarının kazandırılmasında öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra sosyal ve kültürel uyumun sağlanması, millî kültür değerlerinin bireye aktarımı, bireyin okuryazar duruma gelmesi de yabancı dil olarak Türkçe eğitimi hizmetlerinin bireye ve topluma sunduğu önemli katkılardandır.

Konumu ve bulunduğu coğrafya gereği sosyal, kültürel, siyasi, ekonomik alanlarda ve turizm alanında diğer ülkelerle iletişime ve etkileşime açık olan Türkiye Cumhuriyeti, yine aynı sebepler dolayısıyla

çok sayıda yabancı uyruklu ziyaretçiyi ağırlamaktadır. Her yıl birçok ülkeden çok sayıda öğrencinin yüksek öğrenim görmek amacıyla Türkiye'ye gelmesi, Türkçenin bilim dili olması adına yabancı dil olarak Türkçe öğretimini önemli kılmaktadır. Ayrıca, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da artan şiddet olayları ve siyasi istikrarsızlıklar nedeniyle Türkiye'nin milyonlarca mülteciye ev sahipliği yapması toplumsal uyum, huzur, dayanışma, eğitim ve göçmenlerin iş hayatına kazandırılması sürecinde bu eğitim faaliyetlerini hayati bir öneme taşımaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'deki yabancıların sosyal ve ekonomik durumları da göz önüne alındığında, bir kamu hizmeti olarak planlı, programlı ve ücretsiz bir şekilde yürütülen, yaygın eğitim kapsamındaki yabancılara yönelik Türkçe kurslarına olan ihtiyaç daha iyi anlaşılmalıdır. Bu kursların öğrenci belirleme, öğretmen görevlendirme, ölçme değerlendirme, öğretim programı, eğitim materyali ve veri girişi gibi temel değişkenler bakımından incelenip değerlendirilmesinin, söz konusu eğitim süreçlerinin daha etkili ve verimli bir biçimde yürütülmesinde, eksikliklerinin belirlenerek başarı düzeyinin yükseltilmesinde faydalı olacağına inanılmaktadır.

1.2 Amaç

Bu çalışmada, yaygın eğitim faaliyetleri kapsamında yürütülen yabancı dil olarak Türkçe kurslarının eğitim öğretimin temel değişkenleri açısından betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda ilgili mevzuat hükümleri ve yürürlükte bulunan kurs programından hareketle, söz konusu eğitim faaliyetlerinin amacı ve kapsamı ortaya konmuş; öğretim programı, öğrenci belirleme ve öğretmen görevlendirme esasları, eğitim materyali, ölçme değerlendirme işlemleri, veri girişi ve belgelendirme bakımından taşıdığı özellikler belirlenmiştir.

1.3 Problem Durumu

Türk millî eğitim sisteminin iki ana bölümünden birini temsil eden yaygın eğitim, beşikten mezara şeklinde nitelendirilebilecek hayat boyu öğrenme süreçlerini hedeflemekle birey ve toplum için önemli bir işlevi üstlenmektedir. Yaygın eğitim kapsamında yürütülen eğitim faaliyetlerinden biri de yabancı dil olarak Türkçe öğretimidir. Birey, toplum, dil ve eğitim politikaları gibi değişik açılardan bakıldığında yaygın eğitim kapsamında Türkçenin yabancı dil olarak etkili ve verimli bir şekilde öğretimine duyulan ihtiyaç aşikârdır. Bu bağlamda, "yaygın eğitim kapsamında yürütülen yabancı dil olarak Türkçe eğitimi faaliyetlerinin eğitimin temel değişkenleri açısından sahip olduğu özellikler nelerdir?" sorusu bu çalışmanın başlıca problem durumunu ifade etmektedir. Bundan hareketle araştırmada ele alınan alt problemler şu şekilde sıralanmaktadır:

- 1- Öğrenci (kursiyer) kriterleri ve kursa kayıt-kabul şartları nelerdir?
- 2- Kurslarda görevlendirilen öğretmen/ eğitim personelinde aranan nitelikler nelerdir?
- 3- Kurslarda uygulanan ölçme değerlendirme işlemlerinin özellikleri nelerdir?
- 4- Hangi öğretim programına göre eğitim yapılmaktadır ve bu programın öğrenme öğretme süreçleri ile ilgili öngördüğü özellikler nelerdir?
- 5- Kullanılan eğitim materyallerinin özellikleri nelerdir?
- 6- Bu eğitim faaliyetlerinin veri girişi, kayıt ve takibi hangi sistem üzerinden yapılmaktadır? Kursiyerlere ilişkin belgelendirme nasıl yapılmaktadır?

2. YÖNTEM

Araştırma, yaygın eğitim kapsamında yürütülen yabancı dil olarak Türkçe kurslarının resmî belgelerden hareketle kendi sınırları içinde ve belirlenen amaca uygun olarak bütüncül bir biçimde incelenip değerlendirilmesi dolayısıyla nitel araştırma desenlerinden durum çalışması özelliği göstermektedir. Chmiliar (2010) tarafından durum çalışması, sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlı destekler biçimde Merriam (2013) durum çalışmasının, sınırlı bir sistemin derinlemesine incelenmesi ve betimlenmesi olduğunu ifade etmektedir (Akt. Subaşı ve Okumuş, 2017, s. 420). Durum çalışmasına yönelik ortaya konan tanımlarda belirtilen kavramlara uygun olarak, sınırları belli bir eğitim sürecinin nasıl işlediği ve nasıl çalıştığı hakkında sistematik bir biçimde toplanan bilgiler ile söz konusu eğitim faaliyeti temel değişkenler bakımından incelenmiş ve betimlemesi gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda, ilgili kursların uygulanmasına esas teşkil eden ve aşağıda belirtilen yazılı dokümanlardan verilerin toplanması, çeşitli mantıksal yorumlamalarla anlaşılması, açıklanması, analiz edilmesi ve bundan hareketle yeni bilgi üretilmesi sürecinde doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi yazılı, basılı belgeler ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak incelemek ve değerlendirmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir. Doküman analizi de nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında anlayış oluşturmak ve yeni bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesi ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Kıral, 2020, s. 173).

İncelenen dokümanlar şu şekildedir:

- 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu
- Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği
- Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kursları Uzaktan Öğrenme Yönergesi
- Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne ait 10.08.2021 tarih ve E-74908354-101.04-29317362 sayılı Kurs Program Onayı
- Yabancı Diller Türkçe A1 Seviyesi Harmanlanmış Model Kurs Programı
- Yabancı Diller Türkçe A2 Seviyesi Harmanlanmış Model Kurs Programı
- Yabancı Diller Türkçe B1 Seviyesi Harmanlanmış Model Kurs Programı

Bahsi geçen dokümanlarda yer alan ve incelenen kursların uygulanma sürecinde eğitim öğretimin temel değişkenlerine yön veren hükümlerin tek başına ve karşılaştırmalı olarak betimsel analizle tanımlanması ve yorumlanması sonucu raporlaştırma işlemi tamamlanmıştır (Arıkan, 2005, s. 87). Betimsel analiz, elde edilen verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel analiz türüdür. Betimsel analiz sürecinde araştırmacı, topladığı verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağını belirler, verileri anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirir, düzenlemiş olduğu verileri tanımlar ve tanımlanmış bulguları açıklayıp ilişkilendirerek anlamlandırır (Özdemir, 2010, s. 336).

3.BULGULAR VE YORUMLAR

3.1.Öğrenci (Kursiyer) Kriterleri ve Kursa Kayıt – Kabul Şartları

Yaygın eğitim kapsamında yürütülen kurslardan yararlanacak kursiyerlere ilişkin özellikler ya da söz konusu kurslara kabul edilmek üzere aday kursiyerlerin ibraz etmeleri gereken belgeler Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği yedinci bölümde ifade edilmektedir. Burada ortaya konan kriterlerden bazıları yaygın eğitim kursları için genel nitelik taşımakla birlikte, bazı hükümlerde uygulanacak kursun ya da programın özelliğine göre esneklik sağlandığı görülmektedir. Örneğin, mesleki ve teknik kurslarda 13 yaşını doldurmuş olma şartı aranırken, “genel kurslar” için herhangi bir yaş şartı yönetmelikte belirtilmemiş, programın özelliğine göre yaş durumu belgesi istenebileceği ifade edilmiştir. Konu ile ilgili olarak Yabancı Diller Türkçe A1, A2, B1 Seviyesi Harmanlanmış Model Kurs Programına bakıldığında kursa giriş için 14 yaşını doldurmuş olma koşulu arandığı görülmektedir.

İlgili yönetmelikte kurslara kayıt ve kabul şartları arasında öğrenim belgesi ve diğer belgelerin, uygulanacak kursun ve programın özelliğine uygun olarak düzenleneceği ifade edilmiştir. Bu hususta, Yabancı Diller Türkçe A1 Seviyesi Harmanlanmış Model Kurs Programında aday kursiyerlerden ana dilinde okuryazar olma şartı aranmakta, Yabancı Diller Türkçe A2 Seviyesi Harmanlanmış Model Kurs Programında ise ana dilde okuryazar olma şartının yanı sıra Türkçe A1 seviyesindeki kursa katılmış olma ve başarı durumunu belgelendirme koşulu aranmaktadır. Yabancı Diller Türkçe B1 Seviyesi Harmanlanmış Model Kurs Programında da yine, kursa kabul için ana dilde okuryazar olma ve Türkçe A2 seviyesindeki katılım ve başarı durumunu belgelendirme koşulu bulunmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği gereği yabancı uyruklular için yaygın eğitim kursları ile ilgili iş ve işlemlerinde İçişleri Bakanlığınca verilen yabancı kimlik numarasını taşıyan belge veya ülkeye girişlerinde kendilerine geçici olarak tanzim edilen yabancı tanıtma belgesi esas alınmaktadır. Ancak, uluslararası göç kapsamında ülkemize gelen ve kalış süresi içinde kendilerine 4.4.2013 tarih ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında yabancı kimlik numarası verilmeyenler, halk eğitimi merkezlerinde uygulanan programdan yararlanmak amacıyla pasaport veya kimlik belgelerinin Türkçe tercümesine göre, kimlik belgesi olmayanların ise beyan esasına göre Valilik onayı ile işlem yapılabilmektedir.

Mevzuat gereği, yaygın eğitim kurslarına kabulde kursun ve programın özelliğine göre, başvuru fazlalığı ve benzeri nedenlerle sınav veya ön değerlendirme yapılabileceği ifade edilmektedir. Kurs programına bakıldığında, öğretim süreci başında kursiyerlere Türkçe dil seviyelerini belirlemek için tanıma ve yerleştirme amaçlı bir değerlendirme yapıldığı, bu değerlendirme çalışmasının, öğretim sürecinin etkili bir şekilde planlanmasına yönelik olarak kursiyerin ön bilgi, hazırbulunuşluk düzeyi ve bireysel farklılıklarını belirlemek üzere gerçekleştirildiği görülmektedir.

Kursa kayıt kabul şartları ve kursiyerlerde aranan nitelikler genel olarak değerlendirildiğinde, kayıt işlemleri için gerekli kolaylığın sağlandığı, bürokratik engel sayılabilecek durumun en aza indirildiği, böylece daha fazla kişinin eğitim olanağından faydalanmasına yönelik fırsat sunulduğu gözlenmektedir. Ancak kursa kabul için şart koşulan, ana dilde okuryazar olma durumu, bazı kişilerin bu eğitim hakkından faydalanması konusunda sınırlılıklar getirmektedir. Ülkemizde bulunan yabancıların büyük çoğunluğunun Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinden gelen mülteciler olduğu düşünüldüğünde ve söz konusu kitlenin ana dilindeki alfabe farklılığı göz önüne alınırsa, bu eğitim süreçlerinin uygulama alanlarının genişletilerek yazılı anlatımın en temel noktalarından başlatılması ihtiyacı dikkat çekmektedir.

3.2.Kurslarda Görevlendirilen Öğretmen/ Eğitim Personelinde Aranılan Nitelikler

Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği gereği, yaygın eğitim kurslarında, ilgili kurum ve kurumun bulunduğu eğitim bölgesindeki öğretmen ve kadrolu usta öğreticiler arasından görevlendirme yapılmaktadır. Bu şekilde ihtiyacın karşılanamaması durumunda ders ücreti karşılığı eğitim personeli görevlendirmesi yapılabilmekte, ders ücreti karşılığı yapılacak görevlendirmelerde, görev alacak personelin, ilgili kursun öğretim programında belirtilen eğitici şartlarını taşıması koşulu aranmaktadır.

Yabancı Diller Türkçe Harmanlanmış Model Kurs Programı'nda, söz konusu kurslarda görevlendirilecek eğitimcilerin niteliği ile ilgili olarak, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın "Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları" kapsamında, aylık karşılığı okutacakları derslere ilişkin çizelgede belirtilen, alan öğretmenlerinin esas alındığı ifade edilmektedir. Buna göre, hayat boyu öğrenme kurumlarına Türk dili ve edebiyatı, Türkçe ve sınıf öğretmeni olarak atanacaklar söz konusu kursların branş şartını sağlamaktadır. Bununla birlikte ilgili kursa ait öğretim programında, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye iş birliğinde yürütülen "Suriye Krizine Yanıt Olarak Türkiye'de Dayanıklılık Projesi: Yetişkinler İçin Türkçe Dil Eğitimi" kapsamında "Harmanlanmış Eğitim Modeli ile Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Eğitici Eğitimi"ni başarı ile tamamlayanlara öncelik verileceği belirtilmektedir.

Hayat boyu öğrenme kurumlarında Türk dili ve edebiyatı, Türkçe ve sınıf öğretmeni bulunmadığı takdirde Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde söz konusu branşlarda görev yapan öğretmenler arasından ilgili kurslar için görevlendirme yapılmaktadır. Bu şekilde ihtiyacın karşılanamaması durumunda Millî Eğitim Bakanlığı dışından da eğitim personeli görevlendirilebilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı dışından görevlendirilecek eğitim personelinde Türkçe öğretmenliği, Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği, Türk dili ve edebiyatı bölümü, Çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatları bölümü, Türk halk bilimi ve sınıf öğretmenliği alanlarından mezun olup öğretmenlik formasyon belgesine sahip olma şartı aranmaktadır.

Kurslarda görevlendirilecek öğretmenlere ilişkin "Harmanlanmış Eğitim Modeli ile Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Eğitici Eğitimi"ni başarı ile tamamlayanlara öncelik verilmesi, söz konusu eğitim sürecinde uygulama birliği sağlama ve profesyonel tutuma işaret etmektedir. Ayrıca, bu şekilde ihtiyacın karşılanamaması durumunda yapılacak görevlendirmelere ilişkin alternatifler, sürecin tedbirli bir biçimde ele alındığını göstermektedir. Ancak, günümüzde çeşitli üniversiteler bünyesinde sayısı hızla artan "Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi" lisansüstü eğitim programları ve buradan mezun olan eğitimcilerin, bahse konu eğitim faaliyetlerinde değerlendirilmesi, eğitim sürecinin başarısına büyük katkı sağlayacaktır.

3.3.Ölçme Değerlendirme İşlemleri

Söz konusu kurs programının uygulanması sürecinde, kursiyerlerin başarı durumlarını saptamak, eksikliklerini belirlemek, eğitim süreci içerisindeki gelişim ve ilerlemeleri hakkında dönüt sağlamak amacıyla, dersin kazanımları esas alınarak, önceden belirlenmiş ölçütler doğrultusunda mutlak değerlendirme işlemi uygulanmaktadır. Kurs programının bütününe yayılan ölçme değerlendirme işlemleri tanıma ve yerleştirme, biçimlendirme, sürekli değerlendirme ve düzey belirleme amaçları doğrultusunda, Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kursları Uzaktan Öğrenme Yönergesine uygun olarak gerçekleştirilmektedir.

Eğitim süreçleri öncesi kursiyerlere uygulanan seviye tespit sınavları ile kursiyerlerin ön bilgileri ve hazırbulunmuşluk seviyeleri belirlenmekte, bu şekilde elde edilen bilgiler tanıma ve yerleştirme amaçlı kullanıldığı gibi etkinliklerin planlanması ve uygulanması konusunda da yol gösterici olmaktadır.

Eğitim süreci içerisinde yapılan biçimlendirme amaçlı değerlendirme işlemleri ile kursiyerlerin başarı durumları, öğrenme eksikleri takip edilmekte, kursiyerlere geri bildirimlerde bulunulmakta ve eğitim programı ile hedeflenen kazanımların elde edilmesi konusunda kursiyerlere yardımcı olunmaktadır. Biçimlendirme amaçlı yapılan değerlendirmeler yazılı sınavlar ve konuşma sınavları ile kursiyerlerin 4 temel dil becerisini (konuşma, dinleme, okuma, yazma) hedef almakta, düzey eğitimlerinin çeşitli aşamalarında uygulanarak bireyin sürekli değerlendirilmesini öngörmektedir. Yapılan bu tür değerlendirmeler yalnızca yüz yüze eğitim süreçlerindeki sınavlarla sınırlı kalmamakta, harmanlanmış eğitim modeli gereği, çevrimiçi etkinlikler ve çevrimiçi ödev değerlendirmeleri ile desteklenmektedir. Ayrıca bu süreçte kursiyerlere, öğrenme durumları üzerine öz değerlendirme yapma fırsatı sunulmakta, böylelikle kendi öğrenme durumları hakkında farkındalığa sahip olmaları sağlanmaktadır.

Şekil 1. Düzey Eğitimi Ölme ve Değerlendirme Süreci (Yabancı Diller Türkçe Harmanlanmış Model Kurs Programı, 2021).

Yukarıdaki şekilde de görüldüğü gibi kursiyerlerin tüm öğrenme öğretme sürecinde gerçekleştirdikleri tema sonu yazılı sınav puanı, tema sonu konuşma sınav puanı, çevrimiçi etkinliklere katılım puanı ve düzey sonu sınav puanlarının belirtilen oranlarda 100 tam puana dönüştürülmesi ile düzey tamamlama başarı puanı belirlenmektedir. Bu sayede kursiyerin düzey tamamlamaya esas başarı puanı tüm süreci kapsayan sınav ve etkinlikler yardımıyla oluşturulmakta, kursiyerin başarı ile tamamladığı temalar, hareketlilik, transfer, şeffaflık ve izlenebilirlik açısından düzey tamamlama belgesinin arka yüzüne işlenmektedir.

İlgili kurslarda ölçme değerlendirme işlemlerinin, eğitim sürecinin geneline yayılmış olması, kursun

her aşamasında kursiyere ve eğitime dönüt sağlanması, eğitim faaliyetlerinin başarısı ve öğrenme eksiklerinin en aza indirilmesi konusunda önem taşımaktadır.

3.4.Kursların Uygulanmasına Esas Öğretim Programı

Kursların uygulanmasına esas öğretim programı “Yabancı Diller Türkçe Harmanlanmış Kurs Programı” adıyla, 10.08.2021 tarih ve E-74908354-101.04-29317362 sayılı belge ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kurs programı A1, A2, B1 düzeylerinde ve her düzey için 120 saat süreli olarak planlanmıştır. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 20.04.2016 tarih ve 19 sayılı kararı ile onaylanan “Yaygın Eğitim Kurumları Çerçeve Kurs Programları”na göre düzenlenmiş, onay tarihinden itibaren Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne yayımlanarak kurs programları e-yaygın sisteminde, öğrenme içerikleri de e-öğrenme portalında tanımlanıp uygulamaya konulmuştur.

Bu kurs programı, yasal dayanağı olarak “Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkındaki Kanun” hükümleri doğrultusunda düzenlenmiş olup Türk Millî Eğitimin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak faaliyet göstermektedir. Ancak, kursiyerlere kazandırılacak dilsel yeterlilik alanları ve kazanımlar konusunda “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Çerçevesi” referans alınmış, öğrenme öğretme süreçlerinde dört temel dil becerisi alanındaki öğrenme yaşantıları Avrupa ortak dil kriterlerine göre oluşturulmuştur.

Kurs programının oluşturulması ve öğrenme öğretme süreçlerinin uygulanmasında iletişimsel dil yaklaşımı esas alınmıştır. Ancak bu yaklaşımın uygulanması ile ilgili olarak belirli bir öğrenme öğretme modeli ortaya konmamış, bunun yerine sosyal öğrenme, programlı öğretim, bilgisayar destekli öğrenme, bireyselleştirilmiş öğretim, harmanlanmış öğrenme, görev dayalı öğrenme ve işbirlikli öğrenme modelleri tavsiye edilerek bunlardan biri ya da birkaçının kullanılacağı ifade edilmiştir. Aynı şekilde yöntem ve teknik seçiminde de düz anlatım, soru cevap, drama, tartışma, beyin fırtınası, örnek olay, eğitsel oyunlar, istasyon yöntem ve tekniklerinden dersin amaç ve kazanımları, içeriğin yapısı, öğrenci özellikleri, fiziki ortam özellikleri doğrultusunda uygun olanın öğretmen tarafından tercih edilerek kullanılması tavsiye edilmiştir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde, öğrenme öğretme süreçleri ile ilgili olarak öğretim programının esnek bir yapıya sahip olduğu ve süreç yönetimi konusunda öğretmene tercih hakkı sunduğu görülmektedir.

Öğretim süreçlerinde kazanımlar, dilin bir iletişim aracı olduğu gerçeğinden hareketle dört temel dil becerisi esas alınarak oluşturulmuştur. Bu kapsamda etkinlikler algısal (dinleme, okuma) ve üretimsel (konuşma, yazma) süreçte insanlar arası iletişimi ve etkileşimi sağlayacak nitelikte planlanmıştır. Bununla birlikte öğretim sürecinde dilbilgisi öğretimine de yer verilmiş, dilbilgisi kazanımlarının iletişimsel yaklaşıma uygun olarak anlama ve anlatma beceri alanlarındaki öğrenmeleri destekleyici olma özelliğine dikkat edilmiştir.

3.5.Kurslarda Kullanılan Eğitim Materyali

Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği’nde kurs için gerekli araç ve gereçlerin kurumlarca karşılandığı, ayrıca kurs süresince iş birliği yapılan kurum ve kuruluşlar ile kursiyerlere ait araç ve gereçlerin de kullanılacağı ifade edilmektedir. Kurslar süresince kullanılacak ders kitabı ya da ders kitabı yerine kullanılan basılı veya elektronik ortamda hazırlanan eğitim öğretim araç, gereç ve materyallerinin temini ve kullanımı Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilmektedir.

Yaygın eğitim kapsamında yürütülen yabancı dil olarak Türkçe kurslarında, kurs programı gereği

belirli bir kitap takip etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bunun yerine, işlenecek konular tema sayfalarında ve çevrimiçi eğitim platformunda ek materyallerle birlikte bulunmakta ve bu şekilde kursiyerlerin istifadesine sunulmaktadır. Kullanılan eğitim materyallerinde, iletişimsel yaklaşıma uygun olarak kişiler arası iletişimi ve etkileşimi sağlamaya yönelik, günlük hayatın hemen her yönünden metin ve diyaloglardan Diller için Avrupa Ortak Başvuru Çerçevesi rehberliğinde yararlanılmaktadır.

Ayrıca söz konusu kursların dil öğretimi alanında olması ve dil öğretim süreçlerinin birden fazla duyuya hitap eden etkinlik ve uygulamaları gerektirmesi nedeniyle eğitim ortamlarında eğitim/ öğretim donanımları bakımından tedbirleri zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda, kurs programında bu konuya yönelik açıklama getirilerek dört temel dil becerisinin geliştirilmesi ve programın verimli bir şekilde uygulanabilmesi için bilgisayar, projeksiyon veya etkileşimli tahta, ses sistemi, internet bağlantısı ve standart bilişim teknolojileri donanımının eğitim süreçleri boyunca sağlanacağı ifade edilmiştir.

Kurslarda eğitim öğretim faaliyetleri sırasında bilgisayar ve diğer öğretim teknolojilerinden faydalanılması, dil eğitimi sürecinde daha fazla duyuyu harekete geçirerek öğrenilenlerin somutlaştırılması bakımından oldukça önemlidir. Bu durum, dil eğitiminde öğrenmeyi kolaylaştıracağı gibi, öğrenilenlerin kalıcı hale gelmesi bakımından da pekiştirici etki yaratacaktır. Ayrıca çevrimiçi eğitim materyallerinin eğitim sürecinde kullanılması, öğrenme sürecinin ders saatleri ve sınıf ortamı ile sınırlı kalmasını önleyecek, bu sürecin kişinin yaşamının geneline yayılmasını sağlayacaktır. Bununla birlikte kursların tema sayfaları ve etkinlikler üzerinden yürütülmesi, belirli bir kitap takip etme zorunluluğunun bulunmamasının eğitim sürecine etkisi ayrı bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.6. Veri Girişi ve Belgelendirme

Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı eğitim kurumları tarafından sürdürülen eğitim faaliyetlerine ilişkin iş ve işlemler elektronik ortamda e-yaygın sistemi aracılığıyla yürütülmekte ve kayıtları tutulmaktadır. Bu kapsamda kursiyer aday kayıt, kurs açma ve kapatma onayları, kursiyerlerin devam ve başarı durumları, kurs bitirme belgeleri, öğrenim belgeleri, personel verileri, hayat boyu öğrenme istatistikleri ile Bakanlıkça belirlenen diğer iş ve işlemler e-yaygın sistemi üzerinden yürütülmektedir.

Kurs programını başarı ile tamamlayan kursiyerlere, bitirdikleri temaları gösteren not döküm çizelgesi ve kurs bitirme belgesi verilmektedir. Kurs programını tamamlamadan ayrılan kursiyerlere ise aldıkları temaları gösteren not döküm çizelgesi verilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği gereği, kurumlar tarafından e-yaygın sisteminde verilmeyen belgeler geçerli kabul edilmemektedir. Ayrıca söz konusu kursları başarı ile tamamlayan kursiyerler, Avrupa Ortak Dil Kriterlerine göre verilen bir sertifika almak istemeleri hâlinde, bu sertifika sınavlarını yapmaya yetkili kurum ve kuruluşlara başvurabilmektedir.

Kursiyerlerin, kursu başarı ile bitirmeleri halinde alacakları belgenin, iş ve eğitim yaşantılarında bir karşılığının olması, bu kursları daha cazip duruma getirecektir. Bunun için öncelikle, Avrupa Ortak Dil Kriterlerine göre verilen bir sertifika almak isteyenlere, sertifika sınavlarını yapma konusunda, Hayat Boyu Öğrenme Kurumlarının yetkili hale gelmesi; bu hususta söz konusu kurumların personel, fiziki-teknik altyapı ve diğer donanımsal eksiklerinin tamamlanması, Hayat Boyu Öğrenme Kurumlarını dil eğitimi alanında önemli merkezler hâline getirecektir.

4.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1.Tartışma ve Sonuç

Bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerin çok hızlı yaşandığı günümüzde, bireyin eğitim ihtiyaçlarının yalnızca örgün eğitim ile sınırlandırılmayacağı, örgün eğitimden yararlanamamış bireylerin eğitimsizliğe mahkûm edilemeyeceği ve öğrenmenin hayat boyu devam eden bir süreç olması gerektiği gerçeğinden hareketle yaygın eğitim kurumları ve yaygın eğitim faaliyetleri, eğitim sistemleri içerisinde yerini almıştır. Ülkemizde yaygın eğitim, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş veya herhangi bir kademesinde bulunan ya da bu kademedен çıkmış yurttaşların eksik eğitimlerini tamamlamak; bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumlarını kolaylaştırmak; çeşitli meslek çalışanlarına bilgi ve becerilerini geliştirme olanağı sağlamak amacıyla uygulanmaktadır.

Türk millî eğitiminin genel amaçları doğrultusunda, yaygın eğitim kapsamında “genel kurslar” içerisinde yürütülen yabancı dil olarak Türkçe eğitimi faaliyetleri, Türk dilinin yaygınlaşması, yabancıların Türk toplumuna uyumları, bireyin iş ve eğitim yaşamına olan katkısı yönüyle büyük işlevleri yerine getirmektedir. Gerekli olan araç, gereç, teçhizat, bina, bütçe ve personel ihtiyaçlarının kurumca karşılandığı bu eğitim faaliyeti, topluma ücretsiz eğitim hizmeti sunması bakımından önemli bir ihtiyacın karşılanmasına katkı sunmaktadır. Bu bakımdan değerlendirildiğinde Koçoğlu, Aküzüm ve Ekici (2014) tarafından betimlenen, yaygın eğitim aracılığıyla toplumdaki geniş halk kitlesinin eğitim ihtiyacının kamu eliyle karşılanması işlevi karşılık bulmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından onaylanarak hayat boyu öğrenme kurumlarında uygulanan “Yabancı Dil Türkçe Kursları”, Yabancı Diller Türkçe A1, A2, B1 Seviyesi Harmanlanmış Model Kurs Programı doğrultusunda, üç seviye ve her seviye için 120 saatlik ders süresinde uygulanmaktadır. Bu kurslardan, 14 yaşını doldurmuş ve ana dilinde okuyuzar olduğunu belgeleyen tüm yabancı bireyler faydalanabilmektedir. Okçabol (1987) tarafından yaygın eğitimin tanımlanması sırasında yaş sınırının bulunmadığı bir eğitim alanına vurgu yapılmakla birlikte ilgili mevzuat hükümleri de bu görüşü desteklemektedir. Ancak söz konusu programda belirlenen yaş sınırı dil eğitiminin gereklerine de aykırı bir durum oluşturmaktadır. Bu nedenle yaygın eğitim kapsamında yürütülen “Yabancı Dil Türkçe” kurslarının farklı yaş ve gelişim düzeyindeki bireylere hitap edecek şekilde düzenlenmesi önem arz etmektedir.

Söz konusu kurslar, hayat boyu öğrenme kurumlarına Türk dili ve edebiyatı, Türkçe ve sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenler tarafından yürütülmektedir. Bu öğretmenler arasından, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye iş birliğinde yürütülen, “Suriye Krizine Yanıt Olarak Türkiye’de Dayanıklılık Projesi: Yetişkinler İçin Türkçe Dil Eğitimi” kapsamında, “Harmanlanmış Eğitim Modeli ile Türkçenin Yabancı Dil olarak Öğretimi Eğitici Eğitimi”ni başarı ile tamamlayanlara öncelik tanınmaktadır. Bu şekilde ihtiyacın karşılanamaması durumunda Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı kurumlardan ya da Millî Eğitim Bakanlığı dışından ilgili branşlarda ve öğretmenlik formasyonuna sahip eğitici görevlendirme olanakları bulunmaktadır. Öğretmen temini konusunda Millî Eğitim Bakanlığı dışından iletişim ve iş birliğine açık olma durumu, yaygın eğitim kapsamındaki Türkçe eğitimi faaliyetlerinin kapsamının genişletilmesi için de düşünülmeli, Sökül (2014) tarafından da belirtildiği üzere Millî Eğitim Bakanlığı koordinesinde tüm resmî ve özel kuruluşlarla iş birliği sağlanarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi faaliyetleri yaygınlaştırılmalıdır.

Kursiyerlere kazandırılacak dilsel yeterlilik alanları ve kazanımlar konusunda “Diller İçin Avrupa

Ortak Başvuru Çerçevesi” referans alınmakta, öğrenme öğretme süreçlerinde dört temel dil becerisi alanındaki öğrenme yaşantıları Avrupa ortak dil kriterlerine göre oluşturulmaktadır. İletişimsel dil öğrenme yaklaşımının esas alındığı bu kurs programında, öğrenme öğretme modelleri ve yöntem teknik seçimi konusunda, birtakım tavsiyelerde bulunulmakla birlikte, öğrenci özellikleri, ders amaç ve içeriği, fizikî koşullar doğrultusunda öğretmene tercih hakkı sunulmaktadır.

Kurslarda uygulanan ölçme değerlendirme işlemleri kursun tamamına yayılmış, sürekli değerlendirme ve biçimlendirmeyi amaçlayan, dört temel dil becerisini hedef alan, yazılı, sözlü sınavlar, çevrimiçi etkinlikler ve çevrimiçi ödevler şeklinde uygulanmaktadır. Ayrıca kursiyerlere, öğrenme durumları üzerine öz değerlendirme yapma fırsatı sunulmakta, böylelikle kendi öğrenme durumları hakkında farkındalığa sahip olmaları sağlanmaktadır.

Yaygın eğitim kapsamında yürütülen yabancı dil olarak Türkçe kurslarında, kurs programı gereği belirli bir kitap takip etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bunun yerine, işlenecek konular tema sayfalarında ve çevrimiçi eğitim platformunda ek materyallerle birlikte bulunmakta ve bu şekilde kursiyerlerin istifadesine sunulmaktadır. Kullanılan eğitim materyallerinde, iletişimsel yaklaşıma uygun olarak kişiler arası iletişimi ve etkileşimi sağlamaya yönelik, günlük hayatın hemen her yönünden metin ve diyaloglardan Diller için Avrupa Ortak Başvuru Çerçevesi rehberliğinde yararlanılmaktadır.

Bu kurslarla ilgili olarak, kursiyer aday kayıt, kurs açma ve kapatma onayları, kursiyerlerin devam ve başarı durumları, kurs bitirme belgeleri, öğrenim belgeleri, personel verileri ve diğer işlemler elektronik ortamda e-yaygın sistemi üzerinden takip edilmektedir. Kursu başarı ile tamamlayan kursiyerlere bitirdikleri temaları gösteren not döküm çizelgesi ve kurs bitirme belgesi verilmektedir. Kurs programını tamamlamadan ayrılan kursiyerlere ise aldıkları temaları gösteren not döküm çizelgesi verilmektedir.

Sonuç olarak değerlendirildiğinde, önemli bir işlevi yerine getiren bu kurslar, daha ayrıntılı ihtiyaç analizleri neticesinde planlanmalı ve ihtiyaç duyan tüm kesimlere hitap edecek şekilde yeniden yapılandırılmalıdır. Bunun için öncelikle kursiyer kriterleri gözden geçirilmeli, değişik yaş ve gelişim dönemindeki bireyleri kapsayacak programlarla süreç zenginleştirilmelidir. Bülbül (1987) tarafından da ifade edildiği üzere bu faaliyetlerin uygulanması ve yaygınlaşması ulusal eğitim politikası olarak algılanmalı, kurslara ilişkin etkili tanıtım etkinlikleri yapılmalı, kursların uygulandığı eğitim merkezleri artırılarak bu eğitim faaliyetleri daha erişilebilir duruma getirilmelidir. Ayrıca bu kursların uygulanması konusunda, üniversitelerin ilgili birimleri ile işbirliğinin sağlanması neticesinde daha etkili ve verimli bir sürecin oluşturulacağı düşünülmektedir.

4.2.Öneriler

1- Bağlı bulunulan eğitim bölgesinde, il/ilçe hayat boyu öğrenme komisyonları koordinesinde ve alanında uzman personelden oluşan alt komisyonlar marifetiyle, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik eğitim ihtiyaçları tespit edilmeli, bu şekilde ilgili kursların tanıtımı yapılmalı ve eğitim süreçleri sahada elde edilen bulgular neticesinde planlanmalıdır.

2-Yaygın eğitim kapsamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerine yönelik farklı yaş ve gelişim dönemindeki bireyler için planlamalar yapılmalı, her yaştan bireyin bu eğitim süreçlerinden istifade etmesine imkân tanınmalı, özellikle de dil gelişiminde kritik süreçleri ifade eden erken çocukluk dönemindeki bireylerin eğitim ihtiyaçları önemle ele alınmalıdır.

3-İl/ilçe hayat boyu öğrenme komisyonları aracılığıyla diğer kurum ve kuruluşlar arasında etkili iş

birliği sağlanarak bu tür eğitim faaliyetlerinin yaygınlaşmasına yönelik tedbirler alınmalıdır. Eğitim kurumları başta olmak üzere diğer kurum ve kuruluşlardan fizikî mekân desteği sağlanmalı, böylece bu kursların erişilebilirliği artırılmalıdır.

4-Yaygın eğitim kapsamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetlerinin amacı, işlevi ve yararları hakkında etkili tanıtım faaliyetleri için kamuya ait iletişim araçları ve mahallî idarelerin olanaklarından azamî ölçüde faydalanılmalıdır.

5-İş koşulları ve diğer sebeplerle kurslara erişim sağlayamayan bireyler için çevrimiçi eğitim olanakları azamî ölçüde kullanılarak bu kişilerin eğitim olanaklarından mahrum kalması önlenmelidir.

6- Avrupa Ortak Dil Kriterlerine göre verilen sertifika süreci, bu kursların bir uzantısı hâline getirilmeli, hayat boyu öğrenme kurumları bu süreçte yetkilendirilmeli; verilen sertifikaların bireyin eğitim, iş ve meslek yaşantısında bir karşılığı bulunması suretiyle söz konusu kurslar cazip hâle getirilmelidir.

7-Hayat boyu öğrenme kurumlarında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için öğretmen görevlendirilirken bu alanda lisansüstü öğrenim gören ve bilimsel çalışmalarda bulunan personele öncelik tanınmalı, üniversitelerin ilgili birimleri ile iş birliği sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Arıkan, R. (2005). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama*. Ankara: Asil Yayınları.

Bülbül, A., S., (1987). Dünyada ve Ülkemizde Yaygın Eğitim. *Türk Eğitim Derneği XI. Eğitim Toplantısı*, 12-13 Kasım, Ankara.

Chmiliar, L. (2010). Multiple-case designs. A. J. Mills, G. Eurepas ve E. Wiebe (Ed.), *Encyclopedia of case study research* (ss.582-583). ABD: SAGE Publications.

Devlet Planlama Teşkilatı Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Hayat Boyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu. (2001). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/08_HayatboyuEgitimiOrgunOlmayanEgitim.pdf adresinden 03.04.2022 tarihinde erişilmiştir.

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. (2021, Ağustos 10). *Kurs Program Onayı*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara.

Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 170-189.

Koçoğlu, E., Aküzüm, C. ve Ekici, Ö. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Yaygın Eğitim” Kavramına İlişkin Sahip Olduğu Mental İmgeler. *Turkish Studies*, 9(2). 975-991.

Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği. (2018). *T.C. Resmî Gazete*, 30388, 11 Nisan 2018.

Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kursları Uzaktan Öğrenme Yönergesi. (t.y.).

- <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/2051.pdf> adresinden 19.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Millî Eğitim Temel Kanunu. (1973). *T.C. Resmî Gazete*, 14574, 24 Haziran 1973.
- Okçabol, R. (1987). Ülkemizde Yaygın Eğitimde Araştırmalar. *Türk Eğitim Derneği XI. Eğitim Toplantısı*, 12-13 Kasım, Ankara.
- Sökül, B. (2014). *Yaygın Eğitim Kapsamında Meslekî Eğitim Sistemi ve Türkiye İş Kurumu İçin Bir Model Önerisi*. Uzmanlık Tezi, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- TED Yaygın eğitim ve sorunları. (1987). https://www.ted.org.tr/wp-content/uploads/2019/04/ted_yaygin_egitim_ve_sorunlari_ocr.pdf adresinden 03.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Yabancı Diller Türkçe A1 Seviyesi Harmanlanmış Model Kurs Programı. (2021). <https://e-yaygin.meb.gov.tr/download.ashx?fileID=5116> adresinden 19.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Yabancı Diller Türkçe A2 Seviyesi Harmanlanmış Model Kurs Programı. (2021). <https://e-yaygin.meb.gov.tr/download.ashx?fileID=5117> adresinden 19.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Yabancı Diller Türkçe B1 Seviyesi Harmanlanmış Model Kurs Programı. (2021). <https://e-yaygin.meb.gov.tr/download.ashx?fileID=5118> adresinden 19.03.2022 tarihinde erişilmiştir.

EXTENDED SUMMARY

In this study, it is aimed to describe Turkish as a foreign language course conducted within the scope of non-formal education activities in terms of the basic variables of education and training. In this direction, the purpose and scope of the training activities in question have been revealed, based on the provisions of the relevant legislation and the current course program; The characteristics of the curriculum in terms of student determination and teacher assignment principles, educational material, measurement and evaluation processes, data entry and documentation have been determined.

The research demonstrates the feature of a case study from qualitative research designs since Turkish as a foreign language course conducted within the scope of non-formal education is examined and evaluated in a holistic way, within its own borders and in accordance with the determined purpose, based on official documents. In this context, the implementation of the courses in question and the following written documents that form the basis for the collection of data from various interpretations of logical understanding, explaining, analysing, and document review method has been used in the process of producing new knowledge from it.

The examined documents are as follows:

- Fundamental Law of National Education No. 1739
- Ministry of National Education Regulation on Lifelong Learning Institutions
- Ministry of National Education Directive for Non-Formal Education Courses Distance Learning
- Course Program Approval dated 10.08.2021 and numbered E-74908354-101.04-29317362 of the Ministry of National Education General Directorate of Lifelong Learning
- Foreign Languages Turkish A1 Level Blended Model Course Program
- Foreign Languages Turkish A2 Level Blended Model Course Program
- Foreign Languages Turkish B1 Level Blended Model Course Program

In line with the general objectives of Turkish national education, the scope of formal education “general courses” education activities carried out within Turkish as a foreign language, the spread of the Turkish language, foreigners integrating into Turkish society, and its contribution to the educational life of the individual business functions. This educational activity, in which the necessary tools, devices, equipment, building, budget and personnel needs are met by the institution, contributes to meeting an important need in terms of providing free educational services to the community.

"Foreign Language Turkish Courses", approved by the Ministry of National Education General Directorate of Lifelong Learning and implemented in lifelong learning institutions, are implemented in line with the Foreign Languages Turkish A1, A2, B1 Level Blended Model Course Program, for three levels and for each level for 120 hours. All foreign individuals who have completed the age of 14 and certify that they are literate in their mother tongue can benefit from these courses.

These courses are conducted by teachers assigned to lifelong learning institutions as Turkish language and literature, Turkish and classroom teachers. Among these teachers, priority is given to those who successfully complete the Training of Trainers in Teaching as a Foreign Language “The Teaching of Turkish with a Blended Education Model” within the scope of the “Resilience Project in Turkey in Response to the Syria Crisis: Turkish Language Education for Adults” carried out in cooperation with

the General Directorate of Lifelong Learning of the TR Ministry of National Education and the United Nations Development Program (UNDP) in Turkey. In case the need cannot be met in this way, there are opportunities to assign trainers with a teaching formation in the relevant branches from institutions affiliated with the Ministry of National Education or from outside the Ministry of National Education.

The “European Common Framework of Reference for Languages” is used in the areas of linguistic competence and achievements to be gained for trainees, and learning experiences in the four main areas of language skills are created in accordance with the common European language criteria in the learning and teaching processes. In this course program, which is based on the communicative language learning approach, some recommendations are made on learning-teaching models and method-technical selection, and the teacher is given the right to choose in line with student characteristics, course objectives and content, and physical conditions.

Assessment and evaluation procedures applied in the courses are applied in the form of written, oral exams, online activities and online assignments that are spread throughout the course, aimed at continuous evaluation and formatting, targeting the four basic language skills. Besides, trainees are offered the opportunity to make a self-assessment of their learning situations, thus ensuring that they have awareness of their own learning situations.

In Turkish as a foreign language course conducted within the scope of non-formal education, there is no obligation to follow a specific book in accordance with the course program. Instead, the topics to be covered are included with additional materials on the theme pages and on the online training platform and are thus made available to the trainees. In the educational materials used, texts and dialogues from almost every aspect of daily life are used in order to ensure interpersonal communication and interaction in accordance with the communicative approach, under the guidance of the Common European Framework of Reference for Languages.

In relation to these courses, trainee candidate registration, course opening and closing approvals, attendance and success status of trainees, course completion documents, study documents, personnel data and other transactions are monitored electronically via the e-non-formal system. The trainees who have successfully completed the course are provided with a transcript showing the themes they have completed and a course completion certificate. Trainees who leave before completing the course program are given a transcript showing the themes they have received.

As a result, these courses, which fulfil an important function, should be planned as a result of a more detailed needs analysis and restructured to address all segments that need it. For this purpose, first of all, the trainee criteria should be reviewed and the process should be enriched with programs that will cover individuals of different ages and developmental periods. Effective promotional activities should be carried out regarding the courses, and these educational activities should be made more accessible by increasing the training centers where the courses are applied. In addition, it has been thought that a more effective and efficient process will be created as a result of ensuring cooperation with the relevant departments of universities in the implementation of these courses.